

РЕЗУЛЬТАТИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗВ'ЯЗОК ДАНОЇ КАТЕГОРІЙ ІЗ СУМІЖНИМИ ПОНЯТТЯМИ

RESULTS OF INFORMATION AND ANALYTICAL ACTIVITIES AND THE RELATIONSHIP OF THIS CATEGORIES WITH RELATED CONCEPTS

Цибулін Т.Г., кандидат юридичних наук

У статті проаналізовано співвідношення між поняттями результати інформаційно-аналітичної діяльності та їх складовими. Показано, що дослідження кінцевих продуктів інформаційно-аналітичної діяльності (ІАД) виявило значну термінологічну неоднозначність. Наголошено, що використання різних термінів, таких як «результати інформаційно-аналітичної діяльності», «результати інформаційної діяльності», «результати аналітичної діяльності» та інших, вказує на необхідність подальшого аналізу та стандартизації термінології ІАД. Представлено авторські терміни: «результати інформаційно-аналітичної діяльності», «результати інформаційної діяльності», «результати аналітичної діяльності». Зроблено висновок, що можливо виділити ключові аспекти взаємозв'язку між цими поняттями: 1) результати інформаційно-аналітичної діяльності охоплюють весь цикл роботи з інформацією, включаючи збір, обробку, аналіз та представлення даних, забезпечуючи комплексний підхід до підтримки прийняття рішень; 2) результати інформаційної діяльності є складовою інформаційно-аналітичної діяльності, спрямовані на забезпечення ефективного доступу, управління та поширення інформації; 3) результати аналітичної діяльності є складовою інформаційно-аналітичної діяльності, зосереджені на здобутті нового знання шляхом аналізу даних. Зазначено, що внаслідок реалізації Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року виникають нові результати ІАД, зокрема: інтерактивні аналітичні платформи із можливістю динамічного оновлення даних і гнучкого формування звітів під конкретні запити; прогнозні моделі та сценарії, створені на основі великих масивів інтегрованих даних із різних джерел; соціально орієнтовані аналітичні продукти, які враховують думки і потреби громадян, що підвищує легітимність і ефективність управлінських рішень; автоматизовані системи підтримки прийняття рішень, які інтегрують аналітичні дані і моделі та надають рекомендації в режимі реального часу; ситуативні аналітичні звіти, що оперативно реагують на зміни у зовнішньому середовищі, кризові ситуації або нові виклики.

Ключові слова: інформаційно-аналітична діяльність, результати інформаційно-аналітичної діяльності; результати інформаційної діяльності, результати аналітичної діяльності, управлінські рішення, аналіз, інформація.

The article analyzes the relationship between the concepts of the results of information and analytical activity and their components. It has been shown that the study of the final products of information and analytical activity (IAD) has shown significant terminological ambiguity. It is emphasized that the use of different terms, such as "results of information and analytical activity", "results of information activity", "results of analytical activity" and others, indicates the need for further analysis and standardization of terminology of IAD. The author's terms are presented: "Results of information and analytical activity", "results of information activity", "results of analytical activity". It is concluded that it is possible to distinguish key aspects of the relationship between these concepts: 1) the results of information and analytical activity cover the entire cycle of work with information, including collection, processing, analysis and data presentation, providing a comprehensive approach to decision support. 2) the results of information activity are a component of information and analytical activities aimed at ensuring effective access, management and dissemination of information. 3) the results of analytical activity are a component of information and analytical activity, focused on gaining new knowledge by analyzing data. It is stated that as a result of the implementation of the digital development of Ukraine innovative activity for the period up to 2030, new results of IAD emerge, in particular: interactive analytical platforms with the possibility of dynamic data updating and flexible formation of reports for specific requests; forecast models and scripts created on the basis of large arrays of integrated data from different sources; socially oriented analytical products that take into account the opinions and needs of citizens, which increases the legitimacy and efficiency of management decisions; automated decision support systems that integrate analytical data and models and provide real-time recommendations; Situational analytical reports that respond promptly to changes in the external environment, crisis or new challenges.

Key words: information and analytical activity, results of information and analytical activity; Results of information activity, results of analytical activity, management decisions, analysis, information.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблеми розуміння співвідношення понять «результати інформаційно-аналітичної діяльності», «результати інформаційної діяльності» та «результати аналітичної діяльності» виникають через те, що ці види діяльності тісно взаємопов'язані, а це ускладнює чітке розмежування їх результатів. Інформаційна діяльність забезпечує збір, обробку, зберігання та поширення даних, в той же час, аналітична діяльність – їх аналіз та інтерпретацію, а інформаційно-аналітична діяльність (далі – ІАД) поєднує обидва процеси, генеруючи як інформаційні продукти, так і аналітичні висновки. Наприклад, автори навчального посібника з інформаційно-аналітичної діяльності зазначають: «Довгий час аналітичні документи зараховували до оглядових, об'єднуючи в групу оглядово-аналітичних документів. У зв'язку зі зростаючою суспільною потребою в аналітичній інформації, специфікою складання, розмітання аналітичних документів, їх доцільно розглядати як самостійний вид вторинного документа. Нині немає загальноприйнятої класифікації аналітичних документів. На підставі глибини аналізу змісту першоджерела Н. Кушнарєнко і В. Удалова виділяють такі види аналітичних документів як: огляд стану питання, критичні,

аналітичні, прогнозні огляди, аналітичні довідки, довідники, рейтинги, інформаційні звіти про діяльність, тематичні підбірки, дайджести, прес-релізи і т. ін.» [1, с. 312]. Але даний перелік результатів ІАД не є вичерпний, і головне він буде постійно трансформуватися, враховуючи сучасний стан розвитку. Наприклад, не зрозуміло місце в системі результатів інформаційної діяльності наслідків залучення штучного інтелекту під час формування управлінських рішень тощо.

Також, немає єдиного стандарту щодо того, які саме продукти та результати відносяться до кожної категорії. Це може призводити до плутанини та неоднозначності в інтерпретації їх правової сутності.

Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року [2], Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [3], Постанова Кабінету Міністрів України від 5 липня 2024 р. № 787 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня» [4] та інші визначають загальний контур цифровізації суспільства та використання ІКТ.

Л. Галаган звертає увагу на тому, що «використання сучасних ІКТ у системі державного управління вимагає

зміни парадигми інформаційного забезпечення усіх ешелонів державної влади з єдиною метою надання керівництву країни потужного інформаційного фундаменту для прийняття виважених управлінських рішень Формування та розвиток систем електронного урядування на всіх рівнях взаємодії органів державної влади, перехід усіх державних структур на електронний документообіг, об'єднання локальних державних мереж в інтегровану мережу, а також уможливлення інтерактивної участі громадян у здійсненні державного управління розширюють функціональні можливості інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських структур, зокрема, шляхом використання сервісних можливостей модульної системи е-уряду та організації інтерактивної роботи спеціалізованих ситуативних центрів з моделювання комунікативних процесів у державному управлінні» [5, с. 83].

Дійсно, цифровізація суспільства та публічної влади кардинально змінює результати інформаційно-аналітичної діяльності. В результаті цих змін виникають нові результати ІАД: інтерактивні аналітичні платформи; прогнозні моделі; соціально орієнтовані аналітичні продукти; автоматизовані системи підтримки рішень; ситуативні аналітичні звіти тощо.

Тому, актуальність питання щодо результатів інформаційно-аналітичної діяльності в Україні зумовлена його недостатньою розробленістю у вітчизняному праві із урахуванням викликів сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковане розв'язання проблеми та виділення невисвіщених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Цю проблематику досліджували науковці І.Р. Боднар, В.М. Варенко, Н. Вовк, І.В. Захарова, О.А. Мандзюк Л. Я Філіпова, І.С. Задорожний, О. М. Кобелев, Н. М. Кушнарченко, Д. А. Тарасенко, О.О. Федотова, Р.С. Сорока, Л.Є. Ященко та інші. Переважно вони досліджували ті результати ІАД, на які вже існували і їх дослідження сприяли структуруванню існуючої інформації. В той же час, дослідження щодо нових результатів ІАД є фрагментарними, тому проблематика дослідження залишається актуальною і потребує подальших розробок.

Постановка завдань. Дослідити сучасний рівень розуміння результатів інформаційно-аналітичної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відсутність єдиного, уніфікованого терміну для позначення результатів ІАД призводить до використання різноманітних найменувань, що потребує додаткового аналізу та систематизації. Серед найбільш поширених термінів – це «результати інформаційно-аналітичної діяльності», що підкреслює комплексний характер аналізу; «результати інформаційної діяльності», акцентуючи увагу на інформаційному аспекті; «результати аналітичної діяльності», підкреслюючи аналітичну складову та інші. Крім того, спостерігається вживання більш конкретних термінів, таких як «аналітичний документ», що визначає кінцевий продукт як формалізований текст з аналітичними висновками; «інформаційний документ», що підкреслює інформаційний характер продукту; «інформаційний продукт», що вказує на його економічну цінність та потенціал для використання; «інформаційна продукція», що відображає процес виробництва інформації. Перелік термінів не є вичерпним, що свідчить про необхідність подальшого дослідження та стандартизації термінологічного апарату в галузі ІАД.

Найбільш загальним терміном, що описує кінцеві продукти інформаційно-аналітичної діяльності, є «результати інформаційно-аналітичної діяльності». Вони охоплюють всі висновки, отримані в процесі аналізу інформації. В умовах невизначеності та кризових ситуацій, специфіка ІАД полягає в наданні керівнику необхідної та достатньої аналітичної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень. « В сучасних умовах специфіка інфор-

маційно-аналітичної роботи полягає в забезпеченні особи, яка приймає рішення (управління), необхідною і достатньою кількістю аналітичної інформації для прийняття єдино правильного, ефективного в умовах непередбаченості і кризових явищ управлінського рішення» [1, с. 119].

Тому, метою отримання цих результатів є всебічне розуміння ситуації, підтримка обґрунтованого прийняття рішень та прогнозування майбутніх тенденцій, які обумовлюється тим, що « головним показником аналітичного прогнозу можна вважати його затребуваність, оскільки він має працювати на випередження та надавати заздалегідь, з урахуванням актуальних термінів» [6, с. 233]. З огляду на те, що ІАД інтегрує в собі інформаційну та аналітичну складові, то категорія «результати інформаційно-аналітичної діяльності» включає в себе як «результати інформаційної діяльності», так і «результати аналітичної діяльності». Існує думка, що «основним результатом інформаційно-аналітичної діяльності є вивідна (аналітична) інформація відображена у формі доповіді, інформаційної довідки або наукової праці, де подаються висновки та рекомендації. Вони абсолютно необхідні, для того щоб робота мала завершений вигляд і могла бути максимально корисною. Висновки є наслідком досягнення поставленої цілі» [7, с. 223].

Результати інформаційно-аналітичної діяльності виникають в наслідок збору, обробки, аналізу та інтерпретації інформації, що виражається як у матеріальній, так і в нематеріальній формі. Для кращого розуміння сутності результатів, способів їх використання та оцінки ефективності, їх доцільно класифікувати на дві основні категорії: матеріальні та нематеріальні. Такий поділ сприяє систематизації даних, визначенню цінності конкретних результатів та оптимізації їх застосування в процесі прийняття управлінських рішень. До матеріальних результатів ІАД можливо віднести: комплексні звіти з результатами досліджень; аналітичні звіти та доповіді; презентаційні матеріали (слайди, інфографіка тощо); графічні матеріали (діаграми, схеми, графіки тощо); бази даних, кадастри, реєстри, реєстри та інформаційні системи та інше.

До ключових нематеріальних результатів належать: здобуття нових знань у сфері ІАД, що забезпечує всебічний аналіз та об'єктивну оцінку ситуації (наприклад, виявлення трендів у правозастосуванні сприяє формуванню стратегій та вдосконаленню регулювання); поглиблене розуміння ситуації, що формує цілісне бачення діяльності та суспільних процесів; підвищення продуктивності організації; розвиток професійних навичок фахівців та інші.

Тобто, результати інформаційно-аналітичної діяльності виступають фундаментальним чинником забезпечення науково обґрунтованого прийняття управлінських рішень, прогнозування перспективних тенденцій та формування цілісного, системного розуміння досліджуваної проблематики. Ефективність отриманих результатів детермінована якістю реалізації всіх послідовних етапів аналітичного циклу, починаючи зі збору й систематизації первинних даних та завершуючи їх комплексною інтерпретацією. Сучасні перспективи розвитку ІАД тісно пов'язані з інтеграцією інноваційних технологічних рішень, зокрема методів аналізу великих даних (*Big Data*) та алгоритмів штучного інтелекту, що значно розширюють можливості отримання високоточної, обґрунтованої та адаптивної аналітичної інформації.

На підставі усього вищезазначеного можливо сформулювати визначення «результати інформаційно-аналітичної діяльності» являють собою інтегрований інформаційний продукт, що характеризується наступними ключовими ознаками як структурна організація (узагальнені, систематизовані та інтегровані дані); специфікою збирання, аналізу та передавання інформації (глибоке аналітичне опрацювання, що здійснюється з використанням валідованих методів збору, обробки та інтерпретації інформації); цільова спрямованість – забезпечення інформаційної

підтримки для різних видів діяльності, що потребують обґрунтованих даних та прогнозів.

У контексті дослідження термінологічного апарату, категорія «результати інформаційної діяльності» представляє собою менш масштабне, але все ще багатогранне поняття, порівняно з категорією «результати інформаційно-аналітичної діяльності». Інформаційна діяльність спрямованих на створення, збір, обробку, зберігання, розповсюдження та використання інформації, її результати формують фундамент для більш глибокого аналізу і, в такому разі, результати інформаційної діяльності можуть варіюватися від сирих даних та первинних документів до структурованих баз даних, веб-ресурсів, інформаційних сервісів та інших інформаційних продуктів.

Важливо зазначити, що результати інформаційної діяльності можуть бути класифіковані як первинні (отримані безпосередньо в процесі збору та первинної обробки даних) та вторинні (сформовані в результаті аналізу, узагальнення та інтерпретації первинних даних). Саме ці вторинні результати, отримані на основі первинних даних, часто слугують вихідним матеріалом для ІАД. Таким чином, результати інформаційної діяльності виступають ключовим компонентом інформаційного циклу, забезпечуючи необхідну інформаційну базу для прийняття рішень, стратегічного планування та інших видів діяльності, що потребують обґрунтованої інформації. Вони є відправною точкою для подальшого аналізу, синтезу та інтелектуальної обробки, що характеризують інформаційно-аналітичну діяльність.

І.В. Захарова, Л.Я. Філіпова, І.С. Задорожний, Д.А. Тарасенко висловлюють думки, що «інформаційна діяльність – це «сукупність інформаційних дій, технічних засобів, організаційних умов і модернізаційних заходів, що ґрунтуються на ефективному використанні високих технологій, метою чого є оптимальне задоволення інформаційних потреб громадян і юридичних осіб, а також реалізація інформаційних функцій і завдань держави» [1, с. 58].

Визначення інформаційної діяльності, запропоноване авторами, містить декілька потенційних проблемних моментів а саме: а) визначення акцентує увагу на задоволенні інформаційних потреб громадян та юридичних осіб, а також реалізації інформаційних функцій держави. Це може звужувати сферу застосування поняття «інформаційна діяльність», не враховуючи інші важливі аспекти, наприклад, інформаційну діяльність в бізнесі, наукових дослідженнях, культурі та інших галузях. Воно зосереджується на кінцевих споживачах інформації, а не на процесах її створення та обробки; б) визначення підкреслює «ефективне використання високих технологій». Хоча технології безумовно важливі, надмірний акцент на них може призвести до недооцінки ролі інших важливих факторів, таких як: якість та релевантність інформації; відповідальність за поширення інформації; захист даних; боротьба з дезінформацією тощо; термін «інформаційні дії» може бути досить широким. Необхідно уточнити, які саме дії входять до інформаційної діяльності, щоб уникнути двозначності та забезпечити чітке розуміння; в) визначення не зосереджується на ключових процесах інформаційної діяльності, таких як збір, аналіз, синтез, оцінка інформації, що є критично важливими для розуміння сутності інформаційної діяльності. Враховуючи усі вищезазначені зауваження, визначення є корисним, але потребує уточнень та доповнень, щоб уникнути обмежень та забезпечити більш всеосяжне розуміння інформаційної діяльності. Особливу увагу слід приділити балансу між технологічною складовою, процесами створення та обробки інформації, етичними аспектами та соціальним впливом.

Останнім часом все більше науковців вважають доцільним доповнити систему результатів ІАД за рахунок:

а) «інформаційних послуг як певну сукупність дій з доведення інформаційної продукції до споживача» [1, с. 52];

б) впорядкування інформаційних ресурсів, «що складаються з множини інформаційних продуктів, які як об'єкти інформаційних відносин створюються в процесі діяльності, зокрема, й органів державної влади, у вигляді первинних або вторинних документів та виступають як база здійснення інформаційних послуг» [1, с. 52].

Результати інформаційної діяльності включають: зібрані та систематизовані дані, бази даних, інформаційні ресурси (веб-сайти, портали), інформаційні повідомлення та прес-релізи, організоване зберігання інформації, системи пошуку інформації, візуалізовані дані. Ці результати є основою інформаційної інфраструктури, що забезпечує ефективну комунікацію, збереження та трансформацію інформаційних ресурсів. Однак, сучасні наукові підходи потребують оновлення методології оцінки та аналізу результатів інформаційної діяльності.

З огляду на вищевикладене, можливо сказати, що *результати інформаційної діяльності* – це комплекс інформаційних продуктів, що виникають внаслідок систематичної обробки інформації. Вони охоплюють весь життєвий цикл інформації: збір, обробку, структуризацію, зберігання, передачу та представлення, забезпечуючи її доступність, достовірність, актуальність та ефективне використання. Ці результати є основою для прийняття рішень, побудови інформаційних систем, підтримки комунікацій та аналітичної діяльності. До них належать дані, бази даних, інформаційні ресурси, візуалізації та інші форми представлення інформації, спрямовані на задоволення потреб користувачів та інтеграцію інформаційного простору.

Визначення «результати аналітичної діяльності» ускладнюється відсутністю єдиного розуміння та чіткого розмежування з «результатами інформаційної діяльності». Ці результати, по суті, є кінцевим продуктом аналізу інформації. Мета – виявлення закономірностей, тенденцій, проблем та можливостей на основі аналізу даних. Приклади включають аналітичні висновки та рекомендації, статистичні звіти з аналізом, експертні оцінки та висновки.

Отже, «результати аналітичної діяльності» являють собою комплекс інформаційних продуктів, що формуються в процесі аналізу даних та зазнають суттєвої трансформації під впливом сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. До них належать конкретні аналітичні висновки, експертні оцінки, звіти та інші аналітичні матеріали. Основною метою є виявлення закономірностей, тенденцій, проблем та можливостей на основі аналізу інформації, що дозволяє здійснювати обґрунтоване прийняття рішень та стратегічне планування.

Висновки. Досліджуючи взаємозв'язок між поняттями «результати інформаційно-аналітичної діяльності», «результати інформаційної діяльності» та «результати аналітичної діяльності» можна представити висновки наступним чином:

1. Результати інформаційно-аналітичної діяльності включають в себе всі етапи: від збору та обробки даних до їх аналізу, візуалізації та представлення, з метою забезпечення комплексного підходу до прийняття рішень, прогнозування та розробки стратегій. Вони є результатом інтегрованого застосування інформаційних технологій та аналітичних методів.

2. Результати інформаційної діяльності включають в себе створення інформаційних ресурсів, організацію баз даних, розробку систем пошуку інформації, забезпечення безпеки інформації та підтримку інформаційних потоків. Їх основна мета – забезпечення інформаційного супроводу аналітичних процесів.

3. Результати аналітичної діяльності включають в себе аналітичні висновки, експертні оцінки, звіти, прогнози та рекомендації. Вони є результатом застосування аналітичних методів та інструментів для обробки та інтерпретації інформації з метою підтримки прийняття обґрунтованих рішень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Захарова І. В., Філіпова Л. Я., Задорожний І. С., Тарасенко Д. А. Основи інформаційно-аналітичної діяльності : навч. посіб. 2-е вид., випр. і допов. Черкаси: Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова, 2024. 347 с.
2. Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року : розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-p#Text>
3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
4. Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 липня 2024 р. № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/787-2024-%D0%BF#Text>
5. Галаган Л. Вплив е-урядування на інформаційно-аналітичне забезпечення управлінської діяльності органів влади. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. №1 (2018). С.78-85. URL: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/146293/148540>
6. Федотова О. О. Аналітичне прогнозування як елемент інформаційної діяльності. *Impact of Artificial Intelligence and Other Technologies on Sustainable Development: Proceeding of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference*. (December 18-19). FOP Marenichenko V.V., Dnipro, 2024. P. 232-234. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9098/1/fedot_analit_2024_232.pdf
7. Сорока Р. С. Суть інформаційно-аналітичної діяльності та її роль у формуванні ефективної системи економічної безпеки суб'єктів підприємництва. С. 221-224. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/154806539.pdf>